

**Δομικά υλικά και κατασκευές στην κυπριακή αρχιτεκτονική:
από τη Νεολιθική περίοδο μέχρι την Ύστερη Χαλκοκρατία**

Μαρία Φιλοκύπρου

Η Διδακτορική διατριβή περιλαμβάνει ανάλυση της αρχιτεκτονικής της Κύπρου κατά τις πρωιμότερες περιόδους της αρχαιότητας από τη Νεολιθική περίοδο μέχρι το τέλος της Ύστερης Χαλκοκρατίας (τυπολογία, μορφολογία) και εις βάθος λεπτομερή έρευνα στις κατασκευαστικές λύσεις (οικοδομικές λεπτομέρειες) που ακολουθήθηκαν καθώς και στα δομικά υλικά που χρησιμοποιήθηκαν (πέτρα, ωμόπλινθοι, κονιάματα, ξύλο). Η έρευνα είχε ως στόχο την ανάλυση και μελέτη των υλικών και της σύστασής τους, τον εντοπισμό της προέλευσης των πρώτων υλών και τη διερεύνηση των τρόπων επεξεργασίας τους και των μεθόδων παρασκευής νέων προϊόντων. Η έρευνα αποσκοπούσε στην κατανόηση της οικοδομικής τέχνης της Κύπρου κατά τις πρωιμότερες περιόδους της αρχαιότητας και στη μελέτη της οικοδομικής τεχνολογίας (και της πυροτεχνολογίας) διαχρονικά. Η κυρίως έρευνα της διατριβής στηρίχτηκε σε μεγάλο βαθμό σε προσωπικές παρατηρήσεις, μετρήσεις και αποτυπώσεις τμημάτων αρχιτεκτονικών κατασκευών και λεπτομερειών κυρίως στη συλλογή δειγμάτων από διάφορους οικισμούς κάθε περιόδου, ως επίσης και από λατομεία, για περαιτέρω εργαστηριακή έρευνα. Η πληρέστερη μελέτη και αναγνώριση της σύστασης και της προέλευσης των υλικών πραγματοποιήθηκε με τη διεξαγωγή σειράς εργαστηριακών αναλύσεων (χημικές, ορυκτολογικές, πετρογραφικές και θερμικές αναλύσεις, παρατήρηση με απλό μικροσκόπιο καθώς και με ηλεκτρονικό μικροσκόπιο σάρωσης, εφοδιασμένο με μικροαναλυτή, θερμικές αναλύσεις κ.ά.) σε εξειδικευμένα εργαστήρια. Στα πλαίσια της έρευνας αυτής διαπιστώθηκε η περίοδος της πρώτης χρήσης των κονιαμάτων γύψου και ασβέστη καθώς και των υδραυλικών κονιαμάτων στην Κύπρο και έγιναν συγκρίσεις και παραλληλισμοί με γειτονικούς πολιτισμούς. Παράλληλα εντοπίστηκε μεγάλος αριθμός αρχαίων λατομείων και έγινε ταύτιση των πετρωμάτων τους με τις πελεκητές πέτρες των γειτονικών προϊστορικών οικισμών. Μέσω των ιστορικών στοιχείων που συλλέχθηκαν έγινε σύνδεση της εμφάνισης νέων υλικών και μεθόδων δόμησης με τις γενικότερες κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές που επιτελούνται κατά τις υπό εξέταση περιόδους. Η έρευνα οδήγησε στον προσδιορισμό της χρονολογικής διαδοχής των δομικών υλικών και της διαχρονικής τους χρήση, στον εντοπισμό των περιόδων υιοθέτησης νέων τεχνικών και μορφών και στη διαπίστωση των κοινωνικών τους προεκτάσεων και του ρόλου των περιβαλλοντικών και κλιματολογικών συνθηκών για την επιλογή και τον τρόπο χρήσης τους. Η μελέτη της αρχιτεκτονικής και ιδιαίτερα των υλικών και των τεχνικών δόμησης οδήγησε σε συμπεράσματα για το επίπεδο της τεχνολογικής ανάπτυξης, τις μεθόδους εκμετάλλευσης των πρώτων υλών, την οικονομία και την οργάνωση της παραγωγής και της κοινωνίας κάθε περιόδου, αφού η αρχιτεκτονική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον τρόπο ζωής και τις καθημερινές ασχολίες των κατοίκων. Με τη μελέτη των υλικών - προέλευσή τους, τρόπος επεξεργασίας των πρώτων υλών, μεθόδου παρασκευής των τελικών προϊόντων – που πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια σύγχρονων μεθόδων ανάλυσης, επιχειρήθηκε να δοθούν απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα και να διαπιστωθούν οι τεχνολογικές γνώσεις στον τομέα των δομικών υλικών των πρωιμότερων περιόδων της αρχαιότητας της Κύπρου.